



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 124/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. augusta 2005 v senáte prerokoval sťažnosť Ing. J. I., bytom L. M., zastúpenej advokátkou JUDr. E. K., L. M., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 132/96 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. J. I. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 132/96 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Liptovský Mikuláš p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 132/96 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. I. priznáva primerané finančné zadost'učinenie 160 000 Sk (slovom jednošesťdesiat'tisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Liptovský Mikuláš p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

4. Okresný súd Liptovský Mikuláš je p o v i n n ý Ing. J. I. uhradiť trovy právneho zastúpenia 5 302 Sk (slovom päťtisícristodva slovenských korún) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. E. K., L. M., do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením z 23. mája 2005 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. J. I., bytom L. M. (ďalej len sťažovateľka), v ktorej namietala, že postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Nc 132/96 bolo porušené jej základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla: *„Dňa 5. 6. 1996 som prostredníctvom bývalého Obvodného úradu v Liptovskom Mikuláši, oddelenie sociálnych vecí sp. zn. Om 133/96 podala návrh na úpravu práv a povinností k maloletým deťom. (...) Uvedeného dňa som sa dostavila na Obvodný úrad v Liptovskom Mikuláši, oddelenie sociálnych vecí, ktorý som požiadala, aby bol so mnou spísaný návrh na úpravu práv a povinností k maloletým deťom, keď otec maloletých detí (...) je juhoslovanský štátny občan, s ktorým nie som rozvedená a tento od r. 1994 žiadnym spôsobom neprispieva na výživu maloletých detí. V návrhu som uviedla, že ja som sa vrátila na Slovensko z Juhoslávie v r. 1992 bez detí, nakoľko otec detí ich nechcel dobrovoľne so mnou pustiť na*

územie Slovenska, až následne v auguste r. 1994 sa mi podarilo deti priviezt' na naše územie. (...)

Obvodný úrad v Liptovskom Mikuláši takto spisovaný návrh doručil Okresnému súdu v Liptovskom Mikuláši dňa 10. 6. 1996. Po doručení predmetného návrhu vyššie označený súd vo veci vôbec nekonal, nevykonal ani žiadne potrebné výzvy na prípadné doplnenie návrhu, alebo výzvy na predloženie akýchkoľvek listín potrebných pre posúdenie nároku, či už voči mne ako navrhovateľke alebo voči otcovi maloletých detí, a to až do 10. 1. 2005, keď som bola prvýkrát za toto dlhé obdobie predvolaná na Okresný súd v Liptovskom Mikuláši za účelom spísania informatívneho výsluchu. Okresný súd v Liptovskom Mikuláši urobil 1. úkon až 22. 11. 2004, keď uznesením č. 13 Nc 132/96-3 z uvedeného dňa ustanovil maloletým deťom opatrovníka, a to Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Liptovský Mikuláš, keď deti sú už plnoleté. Na úvod informatívneho výsluchu na Okresnom súde v Liptovskom Mikuláši dňa 10. 1. 2005 som vzniesla sťažnosť na postup súdu, ktorý vo veci vôbec nekonal od júna 1996 až doteraz, bez akéhokoľvek vysvetlenia. Na moju vznesenú sťažnosť mi písomne listom zo dňa 18. 2. 2005 oznámila predsedníčka súdu v Liptovskom Mikuláši, že skutočne súd za celú dobu od podania návrhu vo veci nekonal viac rokov, pričom sa jedná o subjektívne prieťahy zavinené sudcom a moja sťažnosť je dôvodná.“

Sťažovateľka preto navrhla, aby ústavný súd po predbežnom prerokovaní sťažnosť prijal na ďalšie konanie a po jej prejednaní rozhodol, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru bolo porušené, priznal jej primerané finančné zadost'účinenie 1 200 000 Sk a úhradu trov konania.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh, z vyjadrenia okresného súdu a z obsahu jeho spisu sp. zn. 13 Nc 132/96 ústavný súd zistil, že sťažovateľka 10. júna 1996 podala okresnému súdu návrh na určenie výživného pre maloleté deti.

Opatrením z 30. augusta 2004 bola vec pridelená inému zákonnému sudcovi. Dňa 10. januára 2005 sa uskutočnil informatívny výsluch sťažovateľky. Informatívneho výsluchu 15. júna 2005 sa zúčastnil syn sťažovateľky, dcéra sťažovateľky svoju neprítomnosť ospravedlnila.

Ústavný súd konštatuje, že zo súdneho spisu vyplývajú v zásade tie isté skutočnosti, ktoré uviedla predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr 730/05 z 22. júna 2005. Predsedníčka okresného súdu súčasne uznala prietahy od začatia konania, t. j. od 10. júna 1996, do pridelenia veci inému zákonnému sudcovi v roku 2004.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každá osoba má právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote, čo je zásadne to isté právo, ktoré pre účastníka konania zaručuje čl. 48 ods. 2 ústavy.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza

osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, ústavný súd z predloženého súdneho spisu okresného súdu a z vyjadrenia okresného súdu zistil, že predmetom posudzovaného konania je výživné pre maloleté deti s medzinárodným prvkom, pretože otec maloletých detí je cudzí štátny príslušník. Okresný súd však nevykonal žiaden relevantný úkon, ktorý by umožňoval hodnotiť právnu a skutkovú zložitosť, a preto treba uviesť, že veci výživného, hoci aj s medzinárodným prvkom, nie sú právne a skutkovo také zložité, aby sa v nich konalo spôsobom, aký bol zistený v konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd po zistení, že od podania žaloby 10. júna 1996 do doručenia sťažnosti ústavnému súdu, ale v podstate ani ku dňu rozhodovania o sťažnosti, nedošlo k žiadnemu meritórnemu úkonu súdu okrem uskutočnenia dvoch informatívnych výsluchov, nepovažoval za potrebné analyzovať konanie pred okresným súdom podľa uvedených kritérií. Ústavný súd dospel k záveru, že dlhotrvajúcou ničím neospravedlniteľnou nečinnosťou okresného súdu, ktorá bola jedinou príčinou zbytočných prietáhov v konaní pred okresným súdom, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 13 Nc 132/96 konal bez zbytočných prietáhov napriek tomu, že to sťažovateľka výslovne nežiadala. Ústavný súd však považoval taký príkaz okresnému súdu za úkon nevyhnutný na to, aby sa v ďalšom konaní konalo bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 1 200 000 Sk s poukazom na to, že *„doposiaľ spotrebované náklady na štúdium oboch detí, náklady na zabezpečenie zdravotnej starostlivosti a lieky a základné životné potreby od podania návrhu na úpravu práv a povinností maloletých detí v júni 1996 až doteraz predstavujú najmenej sumu 1.200.000,- Sk“*.

Ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľka ako matka maloletých detí v dobe od podania návrhu okresnému súdu oprávnene po dlhú dobu trpí pocitom právnej neistoty a psychickej záťaže. Zosilnenie tohto pocitu vyplýva aj z toho, že vo veci výživného pre jej deti nebol vykonaný žiaden úkon viac ako 8 rokov bez toho, aby na to existoval ospravedlniteľný dôvod.

Ústavný súd preto považoval podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznanie sumy 160 000 Sk za primerané finančné zadosťučinenie, pričom zohľadnil viac ako osem rokov trvajúcu nečinnosť a najmä povahu veci, v ktorej bol okresný súd úplne nečinný.

Ústavný súd rozhodol o úhrade trov konania úspešnej sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátkou. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd priznal sťažovateľke úhradu trov konania 5 302 Sk za dva úkony právnej služby, ktoré považoval za účelne vynaložené trovy konania pred ústavným súdom, spolu s režijným paušálom za tieto úkony (vyhláška Ministerstva

spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb).

Úhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 Občianskeho súdneho poriadku).